

”HISTORIEN OM ET AUKSJONSHUS” – METODERAPPORT.

Av Lars Døvle Larssen,
Tønsbergs Blad,
Pb. 2003, 3103 Tønsberg, tlf. 33 37 30 00,
Privat: Bugges gt. 10, 3179 Åsgårdstrand, tlf. 901 75 650 el. 33 08 11 11.

1. Hvem utførte arbeidet?

Det alt vesentligste av arbeidet er utført av undertegnede, Lars Døvle Larssen. Jeg har ført i pennen alle artiklene som er omfattet av prosjektet ”Historien om et auksjonshus”, og har selv gjort det aller meste av researcharbeidet som ligger bak. Min kollega Thor Sørum-Johansen, som opprinnelig var betrodd prosjektet, men som ”hoppet av” da han fikk permisjon for å jobbe i Dagbladet fra høsten 1999, gjorde et retningsgivende forarbeide når det gjaldt å hente inn opplysninger fra Kreditinform, til dels også fra Brønnøysundregistrene. Men dette materialet var på nyåret 2000 i stor grad blitt foreldet, og måtte dessuten suppleres med annet materiale, særlig fra Brønnøysundregistrene, for å få den fulle oversikt over Ulving-familiens forretningsvirksomhet. Vår faste kunstanmelder, Synnøve Nord, har bidratt med en artikkel om Tore Ulving Kunst-Auksjoners tre viktigste konkurrenter. Min sjef, nyhetsredaktør Sigmund Kydland, hadde ideen til prosjektet, og har hele veien bidratt med verdifulle innspill, korrigeringer og inspirasjon. Våre fotografer Per Moe og Anna-Ma Olsson har bidratt med billedmateriale, og nåværende produksjonsleder Kirsten Sand med en grafisk illustrasjon, laget etter skisse fra undertegnede.

2. Publisering.

”Historien om et auksjonshus”, som altså tar for seg auksjonsfirmaet Tore Ulving Kunst-Auksjoner AS og Ulving-familiens øvrige forretningsvirksomhet, sto på trykk i Tønsbergs Blad onsdag 26. januar (side 1, 18 og 19) og torsdag 27. januar (side 1, 28 og 29) 2000. Artiklene er også publisert av Tønsbergs Blad på internett.

3. Redegjørelse for arbeidet.

Som nevnt var det nyhetsredaktør Sigmund Kydland som hadde ideen til dette prosjektet, som hadde til hensikt å kaste lys over Ulving-familiens forretningsvirksomhet. Min kollega Thor Sørum-Johansen ble satt i arbeid med prosjektet tidlig på høsten 1999, men fikk permisjon fra 1. november s.å. for å jobbe i Dagbladet. Deretter ble undertegnede bedt om å overta prosjektet, og begynte innsamling av materiale. Etter hvert ble det klart at arbeidet ble så omfattende at en mer intensiv innsats måtte til, og jeg arbeidet på heltid med prosjektet i ti dager i januar 2000, til dels også i helgene og på kveldstid.

Firmaet Tore Ulving Kunst-Auksjoner AS har siden den spede starten i 1931 vært en av Tønsbergs mest profilerte forretningsvirksomheter. Det ble drevet som personlig firma av Tore Ulving frem til 1984, da virksomheten gikk over til aksjeselskap. På dette tidspunkt var Tore Ulvings sønn, Einar Tore Ulving, blitt den daglige leder av virksomheten. På 1980- og 90-tallet har Einar Tore Ulving, i stor grad med sin kone og sine døtre som ”stråmenn”, engasjert seg i annen forretningsvirksomhet, da særlig investeringer i aksjer og fast eiendom. Ulving-familien er en av de betydeligste eiendomsbesittere i Tønsberg sentrum. På 1980- og begynnelsen av 1990-tallet gikk også virksomheten i auksjonsfirmaet meget godt, og Tore

Ulving Kunst-Auksjoner var i enkelte år det kunstauksjonsfirma i landet som hadde størst årsomsetning. Som det fremgår av våre artikler, har auksjonsvirksomheten i de senere år ikke kastet like mye av seg, og historien om auksjonshuset Ulving har i tiden etter at prosjektet ble publisert tatt en meget dramatisk vending. I mars 2000 ble firmaet begjært konkurs av skattefogden i Vestfold, som mente å ha til sammen 14 millioner kroner til gode hos auksjonshuset i form av ubetalte skatter og avgifter. Ulving bestred rettmessigheten i skattemyndighetenes krav, og fikk medhold i Tønsberg skifterett 24. mai s.å. Men Agder lagmannsrett kom til det motsatte resultat da den avsa kjennelse 2. november, og firmaet ble etter dette slått konkurs. Kunsthandler Einar Tore Ulving har anket lagmannsrettens kjennelse inn for Høyesterett, og i skrivende stund foreligger ikke kjæremålsutvalgets avgjørelse ennå.

Som det også vil fremgå av vårt stoff, var det på den tid vi begynte å arbeide med prosjektet, gode grunner til å sette spørsmålsteget ved auksjonsfirmaets økonomi, slik for eksempel Tønsberg namsrett gjorde da den behandlet skipsreder Jan F. Wangens søksmål mot firmaet sommeren 1999. Svekkede årsresultater og kritiske revisorberetninger gjorde også at vi fant det interessant å se nærmere på den økonomiske tilstanden i Tore Ulving Kunst-Auksjoner.

Men det var også andre aspekter vi ønsket å se nærmere på. Hva eier egentlig Ulving-familien, når alt kommer til alt? I hvilken grad er firmaet Tore Ulving Kunst-Auksjoner og dets virksomhet forbundet med den øvrige forretningsvirksomheten familien Ulving driver? Hvordan er Ulving-familiens forretningsvirksomhet organisert, bl.a. når det gjelder eierforhold og innbyrdes oppgavefordeling? Hvordan er den økonomiske tilstanden i familiens øvrige virksomheter? Og hva kunne bidra til å finansiere det åpenbart betydelige private forbruket til Einar Tore Ulving når virksomheten i firmaet kastet såpass dårlig av seg?

Det var særlig på områdene økonomi, eierstruktur og organisering at prosjektet "Historien om et auksjonshus" kom til å pløye ny mark når det gjaldt å gi leserne innsyn i Ulving-familiens forretningsvirksomhet. Så selv om vi fra begynnelsen hadde håp om å gi et enda bredere bilde av denne virksomheten, kom de økonomirelaterte sakene til å dominere det stoffet som til sist kom på trykk. Andre aspekter ved auksjonsvirksomheten var behandlet grundig av Dagens Næringsliv i en meget fyldig artikkel som sto på trykk der den 31. juli 1999. DN tok særlig for seg hvordan enkelte kunder følte seg dårlig behandlet, for ikke å si svindlet, av det kjente auksjonsfirmaet, og gjorde detaljert rede for deres historier.

I Tønsbergs Blad er vi godt kjent med, dels fra saker vi selv har behandlet tidligere, at Tore Ulving Kunst-Auksjoner og dets daglige leder Einar Tore Ulving har et noe "frynsete" rykte. Bl.a. har firmaet ved flere anledninger måttet trekke fra salg bilder hvis ekthet det var reist tvil om, og også måttet utbetale erstatning til kunder som ikke har fått det de trodde de betalte for. At kunsthandler Einar Tore Ulving ble arrestert i forbindelse med "Skrik"-saken i 1994, bidro til å forsterke dette tvilsomme ryktet, selv om Ulving her senere ble renvasket for alle mistanker om helerivirksomhet. Tønsbergs Blad hadde i forbindelse med prosjektet "Historien om et auksjonshus" ambisjoner om å gå firmaets seriøsitet som kunstformidler nærmere etter i sømmene, men her lyktes vi dårlig. Riktignok kjente vi en del kilder fra tidligere kontakt, og likeledes fikk vi også nye tips. Men verken tidligere kjente eller nye kilder ønsket i denne omgang å bidra med opplysninger og kommentarer som kunne kastet lys over dette aspektet ved Ulving-familiens virksomhet.

Et annet område der Tønsbergs Blad ikke lyktes med å pløye ny mark, var når det gjaldt firmaets historie. Dette var skuffende, i og med at vi som lokalavis mente å ha spesielt gode forutsetninger for å kunne grave nettopp i dette emnet. I vår artikkel om bedriftshistorien

måtte vi likevel i stor grad basere oss på tilgjengelig litteratur og tidligere publisert stoff fra aviser og tidsskrifter. Men selv om vi altså ikke lyktes like godt med vårt Ulving-prosjekt på områdene bedriftshistorie og kunstformidling som på økonomi, eierforhold og organisering, ble ambisjonene om å gi det virkelig brede bildet av familiens og auksjonshusets virksomhet aldri borte.

Når det gjelder kilder, fikk Brønnøysundregistrene avgjørende betydning når det gjaldt å avdekke forhold rundt økonomi, forretningsdrift og eierstruktur i Ulving-familiens forretningsvirksomhet. Vi fikk tilsendt årsregnskaper for 1998 og 1999, og foruten regnskapenes redegjørelse for firmaenes økonomi, ga de vedlagte revisjonsrapportene interessante opplysninger om at flere av firmaene hadde begått brudd på aksjeloven ved å gi ulovlige lån og garantier. Styrets årsberetninger ga også verdifull informasjon om eierforholdene i Ulving-selskapene, idet de større aksjonærene sto oppgitt. Vel så stor betydning for belysningen av eierstrukturen i Ulving-sfæren rolleutskriftene for Einar Tore, Hanne og Tore Ulving, som vi fikk tilgang til etter å ha fått utlevert fødselsnumrene ved Sentralkontoret for folkeregistrering. Dit henvendte jeg meg etter først forjeves å ha forsøkt å få numrene utlevert ved Tønsberg folkeregister. Firmaattester fra Brønnøysund ga også visse utfyllende og verdifulle opplysninger, særlig om vedtektsfestede formål, stiftelsesdato etc. Dette munnet ut i at vi kunne presentere alle selskaper der Ulving-familien har betydelige eierandeler, i tillegg til en grafisk illustrasjon av selskapsstrukturen i Ulving-sfæren.

Til å utdype og forklare en del forhold rundt Ulvings påståtte brudd på aksjeloven, kontaktet jeg ved to anledninger professor Geir Woxholth ved Institutt for privatrett ved Universitetet i Oslo. Hans kommentarer er sitert i avisen.

Til firmaets historie og ry som kunstformidler var Nasjonalgalleriets arkiv og bibliotek en meget viktig kilde. Via Vestfold fylkesbibliotek hadde jeg fått greie på at NGs arkiv sitter med en betydelig samling utklipp fra aviser og tidsskrifter om Ulving-familien og deres forretningsvirksomhet tilbake til midten av 1980-tallet. Her var både nyhetssaker og fyldige portrettintervjuer av Einar Tore og Tore Ulving. Jeg tilbragte en hel dag med å gjennomgå og kopiere materiale i NG. En del materiale om Ulving og forretningsvirksomheten fantes også i Tønsbergs Blads eget arkiv. En kilde til familiehistorien var også Tore Ulvings og Øivind Storm Bjerkes bok om maleren Even Ulving, Tore Ulvings far. Jeg tok også kontakt med en rekke personer som er kjent for sine lokalhistoriske kunnskaper, men ingen av dem hadde noe særlig å bidra med. Når det gjelder firmaets ry i bransjen, hadde jeg flere samtaler med representanter for konkurrerende bedrifter. Ingen av disse ville imidlertid stå frem offentlig, og de kildekritiske problemene knyttet til dette ville jo også være meget store.

Ved en anledning, i november 1999, gikk jeg også på auksjon hos Tore Ulving Kunst-Auksjoner, for å fornemme stemningen og få et inntrykk av måten omsetningen foregikk på. En nyhetssak rundt salget av noen bestemte gjenstander sto på trykk allerede dagen etter, mens en mer featurepreget skildring av auksjonen inngår i "Historien om et auksjonshus".

Sentralt i prosjektet sto naturligvis også et omfattende intervju med kunsthandler Einar Tore Ulving selv. Fra første stund mente vi det var av avgjørende betydning, både journalistisk og presseetisk, å få forelagt ham de opplysningene vi gravde frem, og få hans kommentarer og supplerende informasjon. Å få til en intervjuavtale med Ulving skulle vise seg å bli en av de vanskeligste utfordringene underveis. Han var for det første vanskelig å komme i kontakt med, og da vi først hadde fått kontakt, var det vanskelig å få avtalt noe konkret tidspunkt. Men etter å ha "hengt på" en tid, fikk vi en avtale, og møtte Ulving klokken 16 mandag 24.

januar på hans kontor. Gjennom en drøy times samtale gjennomgikk han og jeg sammen sentrale punkter i stoffet, og Ulving bidro bl.a. med utfyllende opplysninger om eierforholdene i familiens selskaper, foruten å svare på kritiske spørsmål om forretningsvirksomheten. Etter dette besluttet Sigmund Kydland og jeg i samråd at tiden var kommet for å publisere stoffet, og som nevnt sto det altså på trykk henholdsvis to og tre dager senere.

Einar Tore Ulving reagerte meget kraftig på de artiklene som sto på trykk allerede første dag. Sammen med bl.a. sin regnskapsfører satt han samme morgen i et langt møte med Kydland der stoffet ble gjennomgått i detalj. Ulving kunne ikke gripe oss i noen faktisk feil, men var uenig når vi antydte at auksjonsfirmaets økonomi var dårlig. Han var også bekymret over den virkning vårt oppslag hadde hatt og kunne få – allerede tidlig samme morgen hadde kunder vært på døren og forlangt å få utlevert kunstgjenstander de hadde stående i kommisjon hos firmaet.

Under det ovennevnte møtet mellom Kydland og Ulving, ga sistnevnte utfyllende opplysninger om sin og familiens private økonomi, for å understreke at likviditeten i Ulving-sfæren i sin helhet var god, selv om samtlige firmaer hadde svake resultater i regnskapene. Basert på disse nye opplysningene og en del informasjon vi allerede satt på, skrev jeg en ny artikkel under tittelen ”Store verdier skjult i eiendom og kunst”, som sto på trykk dagen etter. Artikkelen bidrar etter mitt skjønn til at leserne får et enda mer helhetlig bilde av hva Ulving-familien sitter på av verdier.

I kjølvannet av prosjektet mottok undertegnede få reaksjoner fra publikum, faktisk bare fire. Av disse var to negative, og kom fra eldre lesere som mente vi hadde brettet ut forhold som Ulving-familien kunne fått lov til å ha for seg selv, og som dessuten mente at auksjonshuset var en kulturinstitusjon av stor betydning for Tønsberg. De to andre var positive, og kom fra lesere som mente det var på høy tid at Ulvings ”snuskete” virksomhet kom frem i lyset. En lik blanding ros og ris, altså, og slik bør det vel også være...

Horten 29.12. 2000

Lars Døvle Larssen